

LOVSEKRETARIATET

NOTAT

OM HØRING OM UDKAST TIL FORSLAG TIL LOV OM ÆNDRING AF OMBUDSMANDSLOVEN

FOLKETINGET

1. Hørte myndigheder, organisationer m.v.

7. maj 2012

Ref.: 08-000297-47

Lovsekretariatet har ved e-mail af 30. marts 2012 sendt et forslag til lov om ændring af lov om Folketingets Ombudsmand (fastsættelse af embedsperiode for og oprettelse af et børnekontor hos Ombudsmanden) i høring hos følgende myndigheder, organisationer m.v.:

3F - Fagligt Fælles Forbund, Aalborg Universitet, Aarhus Universitet, Advokatrådet, Beskæftigelsesministeriet, Byretterne, Børn og Familier, Børne- og kulturchefforeningen, Børne- og Undervisningsministeriet, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, Dansk Arbejdsgiverforening, Børne- og Ungdomspsykiatrisk Selskab, Danmarks Lærerforening, Dansk Erhverv, Dansk Industri, Dansk Socialrådgiverforening, Dansk Psykiatrisk Selskab, Dansk Psykologforening, Dansk Sygeplejeråd, Danske Handicaporganisationer, Danske Regioner, Datatilsynet, Det Centrale Handicapråd, Den Danske Dommerforening, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, FOA - Fag og Arbejde, BUPL - Forbundet af Pædagoger og Klubfolk, Foreningen af Danske Døgninstitutioner, Foreningen af ledere for sundhedsordninger for børn og unge i Danmark, Fagligt selskab for sundhedsplejersker, Familiestyrelsen, Finansministeriet, Folketingets Ombudsmand, Foreningen af Socialchefer i Danmark, Foreningen af Statsforvaltningsjurister, FBU ForældreLANDSforeningen, HK/kommunal, Institut for Menneskerettigheder, Justitsministeriet, Kennedy Centret, Kommunernes Landsforening, Kristelig Fagbevægelse, Kristelig forening for bistand for Børn og Unge, Kulturministeriet, Københavns Universitet, Landsforeningen af Aktive Bedsteforældre, Landsforeningen BOPAM, Landsforeningen af Kvindekrisecentre, Landsforeningen af Opholdssteder, og Skole- og Behandlingstilbud, Landsforeningen af ungdomsskoleledere, Lægeforeningen, Lærernes Centralorganisation, Ministeriet for Forebyggelse og Sundhed, Plejefamiliernes Landsforening, Red Barnet, Rigadvokaten, Rigsombudsmanden på Færøerne, Rigsombudsmanden i Grønland, Rådet for Socialt Udsatte, Skatteministeriet, Social- og Integrationsministeriet, Socialpædagogernes Landsforbund, Statsforvaltningerne, Statsministeriet, Sundhedsstyrelsen, Syddansk Universitet, TABUKA, Ungdommens vel, Ungdomsringsen, Vestre Landsret, Økonomi- og Indenrigsministeriet og Østre Landsret.

Nogle af de hørte myndigheder og organisationer har sendt forslaget videre i høring til relevante organisationer.

2. Høringssvar og bemærkninger hertil

Der er modtaget høringssvar fra følgende:

Advokatrådet, Beskæftigelsesministeriet, Børnesagens Fællesråd, Børnerådet, Børns Vilkår, Danmarks Lærerforening, Danmarks Privatskoleforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Industri, Dansk Friskoleforening, Dansk Jurist- og Økonomforbund DJØF, Dansk Socialrådgiverforening, Dansk Sygeplejeråd, Danske Handicaporganisationer, Danske Regioner, Datatilsynet, Domstolsstyrelsen, Efterskoleforeningen, Familiestyrelsen (Ankestyrelsen - Familieretsafdelingen), BUPL - Forbundet af Pædagoger og Klubfolk, FBU ForældreLANDSforeningen, FOA - Fag og Arbejde, HK/Kommunal, Institut for Menneskerettigheder, Landsforeningen af Opholdssteder, Botilbud og Skolebehandlingstilbud, Lilleskolerne, Kommunernes Landsforening, Kulturministeriet, Københavns Byret, Ministeriet for Børn og Undervisning, Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse, Red Barnet, Rigsadvokaten, Skatteministeriet, Social- og Integrationsministeriet, Socialpædagogerne, Syddansk Universitet, Vestre Landsret, Økonomi- og Indenrigsministeriet, Østre Landsret.

Følgende organisationer og myndigheder er fremkommet med bemærkninger til lovforslaget:

Advokatrådet har anført, at det efter rådets opfattelse kan overvejes at lade ordet "ny" udgå af forslaget til den nye § 1, stk. 3, i ombudsmandsloven, idet formuleringen da synes bedre i overensstemmelse med det forhold, at den siddende ombudsmand oftest vil blive genudpeget efter nyvalg.

Beskæftigelsesministeriet har anført, at lovforslaget har været i høring i Arbejdstilsynet, som har følgende bemærkninger:

Arbejdstilsynet har til bemærkningerne, afsnit 3.1 (specielt afsnit 3 og 7) generelt bemærket, at Arbejdstilsynet fører tilsyn med arbejdsgiverens overholdelse af arbejdsmiljølovgivningen på både private og offentlige arbejdspladser.

Arbejdstilsynet har herudover bemærket, at det desuden følger af arbejdsmiljølovgivningen, at arbejde, der alene udføres i arbejdsgiverens private husholdning, ikke er omfattet af arbejdsmiljølovens generelle område jf. arbejdsmiljølovens § 2, stk. 2, og at det betyder, at Arbejdstilsynet som hovedregel ikke fører opsøgende tilsyn med arbejde, der udføres i arbejdsgiverens private husholdning. Det gælder ifølge arbejdstilsynet både børn og voksne arbejde, herunder private dagplejemødre, der passer børn i eget hjem, og at dette står i modsætning til tilsyn med en kommunal dagplejer, hvor tilsynet

aftales med kommunen, som er arbejdsgiver. Arbejdstilsynet har anført, at tilsynet dog i særlige situationer, f.eks. ved klager og alvorlige arbejdsulykker, kan føre tilsyn med børns arbejde i arbejdsgiverens private husholdning.

Arbejdstilsynet har herudover anført, at tilsynet også fører tilsyn med virksomheder, der beskæftiger børn, og at unge under 18 år er omfattet af de samme arbejdsmiljøregler som alle andre, der arbejder for en arbejdsgiver. Arbejdstilsynet har herom videre anført, at der derudover gælder en række særlige regler for unge under 18 år, og at børn under 13 år som udgangspunkt ikke må arbejde for en arbejdsgiver.

Arbejdstilsynet har endvidere anført, at tilsynet alene fører tilsyn med børn og unges arbejde, og ikke forhold vedrørende deres ophold m.v., og at tilsynet i tilfælde af privat pleje i særlige situationer vil kunne føre tilsyn i forhold til dagplejen, f.eks. ved alvorlige arbejdsulykker.

Arbejdstilsynet har på denne baggrund foreslået visse ændringer i bemærkningerne:

Arbejdstilsynet har anbefalet, at det følgende udgår: "Som et eksempel kan nævnes, at Arbejdstilsynet fører kontrol med private virksomheders anvendelse af børnearbejde, og at Arbejdstilsynet er undergivet Ombudsmandens kontrol" og erstattes med: " Som et eksempel kan nævnes, at Arbejdstilsynet kan føre kontrol med børns arbejde (unge under 18 år) for en arbejdsgiver, herunder også børns arbejde i arbejdsgiverens private husholdning, og at Arbejdstilsynet er undergivet Ombudsmandens kontrol."

Arbejdstilsynet har også anbefalet, at efter følgende sætning: "Derimod vil det ikke være naturligt at gøre Ombudsmanden kompetent til at føre direkte kontrol med behandlingen af børn i private familier. Dette gælder selvsagt i forhold til almindelige børnefamilier, men det gælder også i forhold til familier, der har børn i dag- eller døgnpleje m.v., og i forhold til private arbejdspladser, der beskæftiger børn" tilføjes: "Arbejds miljøloven finder anvendelse på arbejde, der udføres i den ansattes hjem. Det gælder f.eks. plejefamilier og dagplejemødre ansat af kommunen."

Begge de ovenstående forslag til omformulering er fulgt.

Beskæftigelsesministeriet har i øvrigt anført, at der under de almindelige bemærkninger til lovforslaget, afsnit 3.1, afsnit 13 og 14, er en henvisning til reglerne om børneattester og børneattestlov nr. 520 af 21. juni 2005, og at børneattestloven er Kulturministeriets ressort.

Beskæftigelsesministeriet har også anført, at ministeriet sidste år deltog i regeringens tværministerielle arbejdsgruppe med henblik på at udrede de an-

sættelsesretlige konsekvenser af en eventuel udvidelse af børneattestordningen til eksisterende ansættelsesforhold, at redegørelsen blev offentliggjort på Kulturministeriets hjemmeside den 6. december 2011, og at redegørelsen bl.a. indeholder et forslag om, at pligten til at indhente børneattest bliver udvidet med en række konkrete institutions- og persongrupper.

Beskæftigelsesministeriet har i forlængelse heraf anført, at der på baggrund af redegørelsen fra arbejdsgruppen blev sendt et udkast til lovændring af børneattestloven (udvidelse af børneattestordningen) i høring den 12. december 2011, og at lovforslaget, L 99, blev fremsat for Folketinget onsdag den 29. februar 2012 og blev 1. behandlet den 23. marts 2012.

Børnerådet har anført, at rådet hilser regeringens ønske om at følge op på anbefalingerne fra FN's Børnekomité velkomment, herunder beslutningen om at etablere et særligt børnekontor hos Folketingets Ombudsmand.

Børnerådet har anført, at rådet i sit høringssvar af 3. februar 2012 har kommenteret det lovforslag om en styrkelse af Børnerådets fortalervirksomhed, som er en del af de initiativer, der følger af regeringens ønske. Her har rådet også kommenteret dele af det nærværende forslag. Børnerådet har i den forbindelse citeret fra svaret:

”Det er Børnerådets samlede opfattelse, at den foreslåede lovændring med de øvrige initiativer, der foreslås på området, udgør et særdeles positivt initiativ i forhold til at styrke børns retsstilling – herunder forbedre deres klageadgang og på sigt også øge deres klageret.”

Børnerådet har videre anført, at rådet i høringssvaret vedrørende lovforslaget om styrkelse af Børnerådets fortalervirksomhed også har anført:

”Et børnefagligt kontor under Folketingets Ombudsmand

For så vidt angår styrkelsen af Folketingets Ombudsmands børne- og unge-rettede fokus, som den er beskrevet i bemærkningerne til lovforslaget, er det rådets opfattelse, at der er tale om et stærkt tiltrængt tiltag. Børnerådet har gentagne gange gjort opmærksom på den uacceptable situation, at Ombudsmanden i praksis ikke behandler sager for børn og unge. Oprettelsen af et særligt børnefagligt kontor under Ombudsmanden er et skridt i den rigtige retning, selv om Børnerådet gerne så, at der kunne etableres en særskilt ombudsfunktion specifikt rettet mod børn og unge og betitlet 'Børneombud'. Efter rådets opfattelse vil der være en betydelig signalværdi forbundet med et særligt Børneombud. Hertil kommer, at det børnefaglige fokus og rettighedstænkningen i forhold til børn og unges situation må forventes at kunne blive særligt fremtrædende i en sådan konstruktion. I den foreliggende model er det af afgørende betydning, at det nye kontor under Folketingets Ombudsmand bemannes af personale med særlige børnefaglige kompetencer.

Børnerådet anbefaler således en børnefaglighed, der dækker juridiske såvel som psykologiske og sociale ekspertiser inkl. praksiserfaring med håndtering af børn og unges sager.

Børn, der har klageret, vil meget ofte have brug for indsigtfuld vejledning om, hvordan de i praksis kan gøre brug af deres ret – dvs. få klageadgang. Derfor bør Folketingets Ombudsmand etablere et tæt samarbejde med de relevante eksterne parter om at sikre den bedst mulige klagevejledning, hvilket Børnerådet naturligvis gerne bidrager til.

Det er rådets opfattelse, at der i bemærkningerne til lovforslaget bør lægges vægt på, at der etableres et tæt samarbejde mellem Børnerådet og Folketingets Ombudsmand, dels med henblik på at styrke Børnerådets indsigt i og viden om forhold af generel interesse, der angår børn og unge, og dels for at styrke børneperspektivet i Ombudsmandens samlede indsats på området. Der bør fx fastlægges formelle møder mellem Ombudsmanden og Børnerådet med en fast kadence, hvor Børnerådet kan få indblik i myndigheders afgørelser over for børn og unge samt i myndigheders og forvaltningens behandling af børnesager. Derigennem vil Børnerådet blive styrket i sin fortalervirksomhed.

Der skal desuden sikres en særdeles hurtig behandling af børns henvendelser hos Folketingets Ombudsmand. Eksempler fra fx Statsforvaltningen viser, at langtrukken sagsbehandling kan have ødelæggende konsekvenser for barnets situation og for tilliden til den myndighed, der skal træffe afgørelse i barnets sag.

Selv om Folketingets Ombudsmand får øget mulighed for at behandle børns klager, så er der områder, hvor de ikke har klageret og derfor ikke kan indbringe deres sag for Ombudsmanden. Med det foreliggende initiativ styrkes børns klageadgang - ikke børns klageret. Der bør derfor foretages en afdækning af, hvor i detallovgivningen børns retsstilling halter, dvs., hvor de mangler klageret. En sådan gennemgang af den eksisterende lovgivning bør foretages med inddragelse af børneretlig ekspertise for at sikre en uafhængig og børneorienteret gennemgang af de relevante love.”

Børnerådet har om lovforslaget om ændring af ombudsmandsloven herudover anført, at flere af de anbefalinger, som er nævnt i citatet, er imødekommet, herunder bl.a. spørgsmålene om rettighedstænkningen i forhold til børn og unge, om overvågningen af implementeringen af børnekonventionen og om bemanningen af børnekontoret med personale, der har særlige børnefaglige forudsætninger. Rådet har endvidere anført, at der i praksis allerede i foråret 2012 er indledt et konstruktivt samarbejde mellem Folketingets Ombudsmand,

Institut for Menneskerettigheder, Ankestyrelsen, Børns Vilkår og Børnerådet, som rådet ser frem til at videreføre og udvide.

Børnerådet har endvidere anført, at rådet med glæde har konstateret, at lovforslaget vil føre til intensiveret sagsbehandling på børneområdet, og at øget tilgængelighed til kontoret for borgerne tillægges vægt i bemærkningerne til forslaget. Særlig betydning tillægger rådet, at Ombudsmandens afvisningspraksis efter bemærkningerne vil blive mere fleksibel, og at klager fra personer, der ikke har ret til at klage til en højere myndighed, vil blive behandlet af Ombudsmanden i videre udstrækning end efter gældende praksis. Børnerådet anser begge ændringer for at være velegnede til at forbedre adgangen til at indgive individuelle klager over forhold for børn og unge.

Ombudsmandens beføjelser

Vedrørende tilføjes til ombudsmandslovens § 19, stk. 5, (§ 1, pkt. 6 i lovforslaget) om Ombudsmandens kompetence i forhold til private institutioner har Børnerådet anført, at der med forslagets bemærkninger til spørgsmålet om Ombudsmandens beføjelser i forhold til private efter rådets opfattelse kan etableres et samlet system til kontrol med overholdelse af forpligtelserne efter børnekonventionen i den offentlige forvaltning og i private institutioner.

Børnerådet har anført, at i tilfælde hvor Ombudsmanden som følge af den manglende inkorporering af konventionen i dansk ret, som nævnt i afsnit 3.1., ikke kan kritisere en privat institution, fordi et forhold her ikke er reguleret i dansk ret, finder rådet det tilstrækkeligt sikkert, at såvel Folketinget, regeringen, samt de relevante samarbejdspartnere vil blive orienteret om forholdet, så problemet kan blive løst ved disses mellemkomst.

Børnerådet har endvidere anført, at rådet også kan tilslutte sig, at Ombudsmanden ikke bemyndiges til at føre direkte kontrol med almindelige børnefamilier og familier, der har børn i dag- og døgnpleje. Dette baserer rådet dels på det synspunkt, at der allerede efter serviceloven er etableret et kontrolsystem i form af kommunernes tilsyn med børns trivsel, dels at kontrol på dette område vil føre meget vidt. Rådet har i den forbindelse anført, at hvis det kommunale tilsyn findes mangelfuldt, har Ombudsmanden allerede beføjelser til at behandle klager over dette.

Evaluerings

Børnerådet har anført, at rådet samlet set kan tilslutte sig forslaget, og at praksis vil vise, i hvilket omfang de forskellige initiativer til en styrkelse af børns rettigheder, herunder indsatsen i Ombudsmandens børnekontor, vil medføre positive ændringer for børn i Danmark. Børnerådet anbefaler, at ordningen evalueres med henblik på en børneperspektiveret vurdering af, om lovændringen i praksis fører til, at børn og unges klagemuligheder og -adgang forbedres. Evalueringen bør have særligt fokus på samarbejdet mellem de

involverede aktører på området samt omfatte en vurdering af, i hvilket omfang og hvordan arbejdet med børn og unges forhold indgår i den samlede prioritering hos Folketingets Ombudsmand.

Børnesagens Fællesråd har anført, at rådets første prioritering fortsat er ét samlet, uafhængigt børneombud med direkte reference til Folketinget. Børnesagens Fællesråd ønsker for et børneombud er, at der fastlægges et højt ambitionsniveau for såvel børn og unges retsstilling, som klageadgang og fortalervirksomhed.

Børnesagens Fællesråds har anført, at rådets vision for et børneombud i Danmark er:

- At alle børn og unge kender deres rettigheder og ved, hvor de skal henvende sig, hvis de føler sig krænket eller tilsidesat i skole, uddannelses -, arbejds – eller fritidsliv
- At børn og unge i særligt udsatte situationer skal sikres, at deres rettigheder varetages
- At FN's Børnekonvention formidles på alle niveauer i det danske samfund

Regeringens 2-strengede model – en styrkelse af børns retsstilling og beskyttelse

Børnesagens Fællesråd har anført, at regeringen har valgt en 2-strengt model, hvorefter både Folketingets Ombudsmand styrkes med børnefaglige kompetencer og ressourcer, og Børnerådet styrkes i sin fortalervirksomhed. Børnesagens Fællesråd ser i det lys det fremlagte forslag som en klar styrkelse af såvel børns beskyttelse som børns retsstilling og en imødekommelse af de gentagne anbefalinger fra FN's børnekomité.

Lovgivning vedrørende Folketingets Ombudsmands Børnekontor

Børnesagens Fællesråd har anført, at rådet varmt kan anbefale, at der i loven om Folketingets Ombudsmand udformes en særlig paragraf vedrørende Børnekontoret.

Overvågning af Danmarks internationale forpligtelser

Børnesagens Fællesråd har også anført, at rådet hilser det velkomment, at Folketingets Ombudsmand fremover skal overvåge Danmarks internationale forpligtelser til at sikre børns rettigheder, herunder FN's børnekonvention.

Folketing, fagministre, kommuner og regioner forelægges mangler inden for bestemmelser vedr. børn og unge

Børnesagens Fællesråd har anført, at rådet ser frem til, at Folketingets Ombudsmand fremover skal gøre både Folketing og fagministre samt kommuner

og regioner opmærksomme på mangler inden for alle bestemmelser vedrørende børn og unge.

Børnesagens Fællesråd har særligt gjort opmærksom på, at FN's børnekomité har anbefalet, at der etableres en tværsektoriel myndighed på højt niveau og med deltagelse af kommuner og regioner for at sikre, at børns rettigheder bliver implementeret på en omfattende, sammenhængende og ensartet måde.

Børnesagens Fællesråd har stærkt anbefalet, at der i tilknytning til lovgivning om Folketingets Ombudsmands børnekontor etableres en sådan struktur med henblik på at fremme og beskytte børns og unges rettigheder, uanset hvor i landet de bor.

Besøg i private institutioner m.v. inkl. familieplejefamilier

Børnesagens Fællesråd har anført, at rådet finder det helt selvfølgeligt, at Folketingets Ombudsmand fremover får kompetencen udvidet til at omfatte private tilbud m.v. Denne besøgsret bør ifølge rådet som en selvfølge omfatte familiepleje. Rådet har anført, at langt de fleste anbragte børn og unge har gode forhold i deres plejefamilie, men at der for de børn og unge, der ikke trives på grund af omstændigheder i deres plejefamilier, skal være klageadgang på lige fod med børn og unge anbragt på institutioner. Det er ifølge rådet en helt nødvendig rettighed, der skal være ensartet uanset anbringelsesform.

Behandling af individuelle klager

Børnesagens Fællesråd har udtrykt stor anerkendelse af, at der tillægges Folketingets Ombudsmands børnekontor mandat til at behandle individuelle klager vedrørende og fra børn og unge. Det sender ifølge rådet et stærkt signal om, at børn og unge tillægges en selvstændig retsstilling, som overvåges på højeste niveau.

Børnesagens Fællesråd har gjort opmærksom på, at børn i en række forhold under serviceloven alene kan tillægges inddragelse og rettigheder ved det fyldte 12 år, og rådet har derfor stærkt anbefalet, at denne aldersgrænse fjernes til fordel for et modenhedskriterium for at ligestille børn under 12 år med andre børn og unge i forhold til at klage.

Børnesagens Fællesråd har anført, at rådet fuldt ud kan tilslutte sig, at Ombudsmanden behandler sager, uanset at også en tilsynsmyndighed eventuelt ville kunne behandle den pågældende sag.

Børns inddragelse

Børnesagens Fællesråd har kraftigt understreget behovet for, at børn og unge, der er i kontakt med Folketingets Ombudsmand, reelt inddrages, således at de på individuelle præmisser føler sig hørt og taget alvorligt. Det vil ifølge

rådet indebære særlige kommunikationsmæssige kompetencer og ressourcer, der er egnet over for børn og unge uanset alder.

Koordinering og regelfastsat samarbejde mellem instanser, der fremover skal styrke, sikre og beskytte børns rettigheder fremover

Børnesagens Fællesråd har anført, at rådet finder, at den 2-strengede model med oprettelsen af et særligt børnekontor hos Folketingets Ombudsmand og en styrkelse og udvidelse af Børnerådets mandat og funktioner kombineret med Børnetelefonen hos Børns Vilkår stiller krav om et regelfastsat obligatorisk samarbejde. Det bør efter rådets opfattelse være grundlaget for at fastlægge og udvikle et højt ambitionsniveau for børn og unges rettigheder i Danmark, for at sætte fokus på behovet for ny lovgivning på børneområdet samt fokusere på implementeringen af anbefalinger fra FN.

Kendskab til børnekontoret samt Børnerådets fortalervirksomhed samt børnevenlig tilgængelighed

Børnesagens Fællesråd har anført, at den 2-strengede model endvidere nødvendiggør, at der er en børnetilgængelig adgang både telefonisk, digitalt og fysisk til Folketingets Ombudsmand og til Børnerådet. Ifølge rådet skal udsatte og anbragte børn og unge – uanset hvor og hvordan de henvender sig – kunne guides direkte ved første henvendelse til den instans, der skal realitetsbehandle deres anliggende. Derfor er det efter rådets opfattelse essentielt, at såvel Folketingets Ombudsmands børnekontor som Børnerådet har hjemmel til at give en håndholdt rådgivning og til at viderebefordre børn og unges henvendelser til rette vedkommende, så ansvaret for at sagen realitetsbehandles ikke fortsat hviler på barnet eller den unge.

Sagsbehandlingstid

Børnesagens Fællesråd har anbefalet en så kort sagsbehandlingstid som overhovedet muligt, da ventetid kan være særligt belastende for børn og unge, der er i en vanskelig situation. Rådet har derfor anbefalet, at der fastsættes og udmeldes en konkret sagsbehandlingstid, som børnekontoret er forpligtet til at overholde af hensyn til børns og unges tarv.

Opsættende virkning

Børnesagens Fællesråd har anbefalet, at der i lovgivningen tages stilling til i hvilke tilfælde, der er opsættende virkning, når der klages til Ombudsmanden.

Særligt børnesagkyndigt personale

Børnesagens Fællesråd har anført, at rådet finder det helt afgørende, at Folketingets Ombudsmands børnekontor bemannes med særligt børnesagkyndigt personale, der bør omfatte en bred vifte af socialfaglige, psykologiske og juridiske kompetencer.

Opfølgning og evaluering

Børnesagens Fællesråd har foreslået, at ordningen med en 2-strengt model løbende evalueres med henblik på at vurdere, om såvel børn og unges retssikkerhed som styrkelse af deres rettigheder og klageadgang forbedres. Rådet har i den forbindelse henvist til L 142 forslag til lov om ændring af lov om retssikkerhed og administration af det sociale område, hvori Social – og Integrationsministeriet vil følge op på ordningen medio 2014.

Finansiering

Børnesagens Fællesråd har anbefalet, at Folketingets Ombudsmands børnekontor optages på finansloven for at sende et væsentlig signal om regeringens forventninger til opprioriteringen af børn og unges rettigheder.

Børns Vilkår har anført, at foreningen er meget positiv over for regeringens initiativ til at sikre børn og unge bedre adgang til ombudsmandssystemet, og at foreningen særligt ser det som positivt, at Folketingets Ombudsmand også får mandat til at kontrollere private virksomheder som f.eks. private skoler og private bo- og opholdsteder.

Børns Vilkår har videre anført, at foreningen dog ikke vil lægge skjul på, at den havde foretrukket et egentlig børneombud frem for et børnekontor under Folketingets Ombudsmand. Et egentlig børneombud havde ifølge Børns Vilkår bragt Danmark på højde med lande, vi normalt sammenligner os med, f.eks. de nordiske lande. Børns Vilkår ser også en væsentlig signalværdi i forhold til børn og unge i Danmark, hvis de havde et ombud kun målrettet dem. Børns Vilkår har anført, at foreningen ikke er i tvivl om, at Folketingets Ombudsmand vil gøre sit yderste for at skabe en indgang for børn og unge, men at det dog er svært at se Folketingets Ombudsmand komme i øjenhøjde med børn og unge på samme måde, som et dedikeret børneombud har kunnet i Sverige og Norge.

Når man opretter et kontor for børn og unge under Folketingets Ombudsmand, er det efter Børns Vilkårs mening helt centralt, at børn og unge får information om dette kontors muligheder og begrænsninger. Børns Vilkår har herom anført, at foreningen vil gøre, hvad den kan for at informere børnene om det nye kontor. Det er dog ifølge foreningen essentielt, at Folketingets Ombudsmand sikrer en børnerettet indgang både fysisk, elektronisk og via telefon. Børns Vilkår har bemærket, at forpligtelsen til at orientere offentligheden er med i bemærkningerne, og foreningen imødeser, at den særlige målgruppe, som børn og unge udgør, bliver inddraget.

Børns Vilkår har anført, at det i bemærkningerne noteres, at FN's Børnekomité har anbefalet, at børneombuddet bør være "specialized". Børns Vilkår er meget enige i denne anbefaling, da børn efter foreningens opfattelse skal mødes af personale, der har en særlig ekspertise inden for "børnesamtaler", så de er gearret til at møde bl.a. udsatte og sårbare børn og unge. Børns Vil-

kår har anført, at foreningen erkender Folketingets Ombudsmands ret til selv at ansætte sit eget personale, men at foreningen er af den holdning, at et børnekontor uden personale med børnefaglig baggrund vil stille børnene ringere.

Godt samarbejde er en forudsætning

Børns Vilkår har anført, at med oprettelsen af Folketingets Ombudsmands børnekontor, styrkelsen af Børnerådets fortalervirksomhed og Børns Vilkårs BørneTelefon er det vigtigt, at der er et tæt samarbejde på tværs af disse tre organisationer. Dette samarbejde er ifølge Børns Vilkår opstartet, og foreningen ser dette samarbejde som en forudsætning for at sikre koordinering, og den bedste støtte til børn og unge. Børns Vilkår finder det i den forbindelse positivt, at samarbejdet også inkluderer Institut for Menneskerettigheder og Ankestyrelsen. Børns Vilkår håber også, at dette samarbejde kan sikre, at udsatte børn og unge får den hjælp, de har brug for, og hvis denne hjælp ikke er til stede, at disse fem organisationer kan rette fokus herpå, og gøre de relevante myndigheder opmærksomme på situationen.

Behandling af individuelle klager

Børns Vilkår har anført, at børnekonventionens artikel 12 giver børn ret til at blive hørt, og at retten til at blive hørt også er retten til at blive inddraget. Med denne ret blev børnekonventionen ifølge Børns Vilkår derfor i 1989 et gennembrud for selve tanken om børn som selvstændige aktører i deres eget liv. Det til trods har børn og unge i Danmark efter Børns Vilkårs opfattelse stadig langt fra altid mulighed for at blive hørt.

Børns Vilkår har endvidere anført, at der med det foreliggende udkast til lovændring er lagt op til en videreførelse af Folketingets Ombudsmand beføjelser i forhold til kun at behandle sager, hvor en myndighed og nu en privat virksomhed overtræder gældende dansk lov. Dette efterlader dog efter foreningens opfattelse en række situationer, hvor børn enten ikke har ret til at klage, eller klagen ikke vurderes at ligge inden for Folketingets Ombudsmands kompetenceområde.

Børns Vilkår noterer med tilfredshed, at ombudsmandsloven nye § 12, stk. 2, forpligter Ombudsmanden til at overvåge, om lovgivning og administrative bestemmelser er forenelige med bl.a. børnekonventionen, samt oplyse Folketing, regioner og kommuner om eventuelle mangler. Børns Vilkår har dog herom anført, at det ikke fremgår klart af bemærkningerne, om det nye børnekontor vil få mulighed for at gå ind i og vurdere karakteren af lovgivningens forenelighed eller uforenelighed i sager, hvor børn og unge formelt ikke har individuelle klagerettigheder. Ifølge Børns Vilkår er det netop en forudsætning for at overvåge og oplyse Folketing m.v. om mangler i lovgivning og administrativ praksis, at Ombudsmandens nye børnekontor får formel og reel kompetence til at undersøge og vurdere sagerne, selv om børnene ikke har formel klageadgang.

Børns Vilkår har anført, at foreningen ønsker at fremhæve tre konkrete situationer, hvor børn og unge helt mangler individuel klageadgang, og hvor det er afgørende, at Ombudsmandens børnekontor får muligheder og ressourcer til alligevel at vurdere sagerne, for tilstrækkelig kvalificeret at kunne indberette mangler i lovgivning m.v.:

Undervisningsmiljøet

Børns Vilkår har anført, at skolerne kan betragtes som børnenes arbejdsplads, men at disse arbejdspladser ikke er underlagt arbejdsmiljølovgivningen, og at sikring af børns rettigheder i skolerne reguleres efter love og bekendtgørelser som undervisningsmiljøloven, folkeskoleloven og bekendtgørelse om fremme af god orden i folkeskolen samt at skoleledelsen har det øverste ansvar for, at disse love og bekendtgørelser overholdes.

Børns Vilkår er bekymrede for, hvordan det går med børnenes retssikkerhed, når kommunalbestyrelsens direkte ansvar er skrevet ud af lovgivningen. Foreningen har herom anført, at hvis skoleledelsen og barnet ikke er enige om de nødvendige tiltag for at bremse f.eks. grov mobning, har en klage til folketingets ombudsmand hidtil ikke været en mulighed, da det regnes som et bevisspørgsmål. Foreningen har i den forbindelse henvist til, at en familie i Herlev i 2007 klagede til Folketingets Ombudsmand på grund af grov mobning af deres datter på Lindehøjskolen, og at Ombudsmanden i sit svar bl.a. skrev, at han ifølge reglerne for Ombudsmandens virksomhed kun i begrænset omfang kan tage stilling til afgørelser, der helt eller delvist bygger på særlig fagkyndig viden. Foreningen har også henvist til, at Ombudsmanden i svaret videre fremhævede, at det ville kræve fagkundskab, hvis Ombudsmanden skulle tage stilling til, om de pædagogiske tiltag var tilstrækkelige, og at Ombudsmanden ikke havde en sådan fagkundskab.

Børn vilkår har i den forbindelse anført, at Ombudsmanden nu får et børnekontor, og at det foreliggende udkast til lovændring ligger op til, at der kan ansættes børnefagligt personale og ydes vejledning og bistand. Det vil ifølge foreningen kunne opfattes af børn og unge som en mulighed for at klage over f.eks. pædagogiske vurderingers rigtighed. Børns Vilkår ønsker derfor gerne en præcisering af Folketingets Ombudsmand muligheder i denne type sager, når der nu er mulighed for at sikre den fornødne fagkundskab til behandlingen af sagerne.

Børns Vilkår mener, børn bør have en ret til at klage over afgørelser truffet af skoleledelsen, men at indtil denne ret kommer i dansk lovgivning, påhviler der ifølge foreningen Folketingets Ombudsmand en ekstra forpligtelse til at informere om hans muligheder for at gå ind i denne type sager. Det gælder ifølge foreningen også f.eks. mobning på private skoler eller opholdssteder, flytning

af børn til anden skole eller anden klasse, eller klager over nedværdigende eller anden kritisabel adfærd fra skolens side.

Klageret i familieretlige sager

Børns Vilkår har anført, at barnet i forældreansvarsloven bliver anset som værende kompetent til at blive hørt, og at barnets udsagn skal tillægges vægt ud fra en vurdering af barnets alder og modenhed. Foreningen har i den forbindelse anført, at barnet ingen indsigelsesmuligheder har, hvis det ikke er blevet hørt, hvis dets rettigheder er blevet krænket i forhold til juridiske og administrative procedurer, eller hvis det ikke trives med den beslutning, myndighederne har truffet. Barnet har nemlig ifølge foreningen ikke juridiske partsbeføjelser eller individuelle klagerettigheder efter lovgivningen, selv om det er barnet, afgørelsen har størst betydning for.

Børns Vilkår har i forlængelse heraf anført, at Folketingets Ombudsmand derfor ikke umiddelbart har mulighed for at vurdere en klage fra et barn, der er klemmt mellem to uenige forældre. Børns Vilkår mener, at børnenes retssikkerhed skal sikres, så børn over 10 år bør have individuel klageret. Også her er der ifølge Børns Vilkår brug for en klarere præcisering af, hvordan Ombudsmanden påtænker at vurdere og behandle sagerne, herunder karakteren af regelgrundlagets uforenelighed med bl.a. børnekonventionen.

Anbringelsesområdet - Klageret for anbragte børn

Børns Vilkår har anført, at der efter serviceloven er forskellige aldersgrænser for, hvor gammelt et barn skal være for at kunne anke en afgørelse. Ifølge foreningen kan børn over 15 år anke afgørelser i anbringelsessager til det sociale nævn og eventuelt senere til Ankestyrelsen, og med visse undtagelser kan børn over 12 år også anke, men f.eks. ikke en tvangsanbringelse. Alle børn under 12 år har ifølge foreningen til gengæld ingen mulighed for at anke, selvom de dog som alle andre har mulighed for at underrette Ankestyrelsen, men Ankestyrelsen er dog ikke forpligtet til at træffe en afgørelse i anledning af en underretning.

Børns Vilkår har i den forbindelse anført, at foreningen i en del sager har oplevet, at disse grænser ikke er hensigtsmæssige, fordi modne børn ikke kan anke en afgørelse, der går imod deres ønske. Børns Vilkår så gerne en bedre sikring af børns ret til at klage. Foreningen har herom anført, at der i det foreliggende udkast til lovændring er følgende med i bemærkningerne: "Også klager fra personer, der ikke har ret til at klage til en højere myndighed, bør blive behandlet af Ombudsmanden i videre udstrækning end efter den gældende praksis". Hvorvidt det betyder, at en person under de ovennævnte aldersgrænser kan klage til Folketingets Ombudsmand er efter Børns Vilkårs opfattelse uklart, og foreningen efterlyser en afklaring og en præcisering af adgangen for yngre børn til at klage og at få deres sager vurderet af det nye børnekontor.

Børns Vilkår har i den forbindelse henvist til, at Ombudsmanden i en tidligere udtalelse, hvor Børns Vilkår har støttet et anbragt barn, igen henviser til sine begrænsede muligheder for at tage stilling til afgørelser, der helt eller delvis bygger på en særlig fagkyndig viden. Foreningen har anført, at der i denne sag var tale om socialfaglig kompetence til at vurdere kommunale skøn i en tvangsanbringelsessag. Ifølge foreningen rejser det spørgsmålet om, hvorvidt Folketingets Ombudsmand nu på baggrund af muligheden for at ansætte personale med socialfaglig uddannelse kan hjælpe børn, der er tvangsanbragt. Det savner Børns Vilkår tillige en præcisering af.

Børns Vilkår har videre anført, at Folketingets Ombudsmand med de gældende regler hidtil har haft mulighed for at kontrollere kommunale anbringelsessteder, men at Børns Vilkår har fået oplyst, at dette kun er sket seks gange indenfor de seneste 14 år, og at der samtidig ikke bliver foretaget systematisk kontrol af kommunernes tilsyn og opholdsteder. Børns Vilkår håber, at antallet af kontrolbesøg vil øges væsentligt i forbindelse med oprettelsen af et børnekontor.

Børns Vilkår har også anført, at det i bemærkningerne fremgår, at det ikke vil "være naturligt at gøre Ombudsmanden kompetent til at føre direkte kontrol med behandlingen af børn i private familier", og at der herunder også nævnes private familier, der har børn i pleje. Det bekymrer Børns Vilkår, at man ikke giver børn og unge, der tilfældigvis er anbragt i en plejefamilie frem for på en institution, de samme rettigheder. Det er ifølge foreningen uheldigt i lyset af især Barnets Reform, og ønsket om, at få flere børn placeret hos plejefamilier eller i netværkspleje. Foreningen har i den forbindelse fremhævet, at der er et veludbygget tilsynssystem via kommunerne, men at børn anbragt på private bosteder eller institutioner har samme tilsyn og Folketingets Ombudsmand som en ekstra beskyttelse. Forslaget lægger efter Børns Vilkårs opfattelse dermed op til en forskelsbehandling mellem anbragte børn.

Børns Vilkår savner også en præcisering af, at børn og unge i plejefamilier eller netværksplejefamilier kan klage til Folketingets Ombudsmand, så man tydeligt signalerer, at alle anbragte børn har samme rettigheder.

Hvem kan klage og hvornår?

Børns Vilkår så gerne en præcisering af, hvem der kan klage til Ombudsmanden og dennes børnekontor. Foreningen har herom anført, at efter § 13 i ombudsmandsloven kan klager "indgives til Ombudsmanden af enhver". Børns Vilkår har i den forbindelse spurgt til, om Børns Vilkår som organisation kan klage på vegne af et barn, og om f.eks. netværks- og plejefamilier kan klage, hvis et barn bliver fjernet, og netværks- eller plejefamilien mener, at dette sker imod barnets vilje.

Børns Vilkår savner også en præcisering af følgende sætning fra bemærkningerne: "På den baggrund bør den ovenfor beskrevne afvisningspraksis, der ikke bygger direkte på ombudsmandsloven, på børneområdet gøres mere fleksibel, sådan at Ombudsmanden behandler sager, uanset at også en tilsynsmyndighed eventuelt ville kunne behandle den pågældende sag, og således at Ombudsmanden i færre sager oversender sagen til ny besvarelse hos den myndighed, der klages over".

Børns Vilkår har spurgt til, om ovenstående betyder, at børn kan vælge om deres sag f.eks. efter en afgørelse i Det Social Nævn skal ankes til Ankestyrelsen, eller om de vil klage til Folketingets Ombudsmand. I givet fald skal børn ifølge foreningen vejledes i konsekvenserne af denne mulighed og i udstrækningen af bestemmelsen.

Børns Vilkår opfatter også, at ovennævnte sætning i bemærkningerne rummer en mulighed for at børns sager ikke skal trække ud i nogen tilfælde flere år. Børns Vilkår finder det afgørende, at børn ikke skal vente år på en afgørelse, og foreningen håber derfor, at fleksibiliteten i afvisningspraksis kan betyde, at der i børnesager tages særlige hensyn til tidsperspektivet.

Afslutningsvis har Børns Vilkår anbefalet, at ændringerne hos Folketingets Ombudsmand evalueres med henblik på at sikre, at viden om Folketingets Ombudsmands børnekontor faktisk er nået ud til børn og unge, samt at lovændringen i praksis fører til, at børn og unges klagemuligheder forbedres.

Danmarks Lærerforening har anført, at foreningen bakker op om lovforslagets intentioner. Foreningen har henvist til, at den seneste tid har været præget af en stribe ulykkelige enkeltsager om mishandling af børn, og at det har været med til at sætte fokus på børns rettigheder. Danmarks Lærerforening har anført, at foreningen håber, at de foreslåede præciseringer og styrkelsen af Folketingets ombudsmand, med oprettelsen af et særligt børnefagligt kontor, kan være med til at værne om og styrke børnenes rettigheder og sikre trivsel for alle.

Danmarks Lærerforening har endvidere anført, at lovforslaget imidlertid ikke indeholder en forpligtigelse til at evaluere, om de foreslåede ændringer er tilstrækkelige. Danmarks Lærerforening har derfor forslået, at der i lovforslaget indføres et krav om evaluering af de foreslåede ændringer, da det herigennem kan vurderes, om det er lykkedes at fremme børns trivsel og rettigheder med de foreslåede ændringer af ombudsmandsloven, eller om der er brug for yderligere indsatser, f.eks. en selvstændig børneombudsmand.

Dansk Friskoleforening og Danmarks Privatskoleforening har anført, at foreningerne har noteret, at lovforslaget bl.a. vedrører oprettelse af et børnekon-

tor hos Folketingets Ombudsmand, og at det indholdsmæssigt i væsentligt omfang beskæftiger sig med indgribende tilsynsopgaver på frie skoler.

Foreningerne har anført, at det er af afgørende betydning for foreningerne at udtrykke deres store bekymring i forhold til et lovforslag, der direkte og konkret indeholder „kontrolbeføjelser” i forhold til frie grundskoler.

Foreningerne har endvidere anført, at de frie grundskolers 6 skoleforeninger Private Gymnasier og Studenterkurser, Lilleskolerne, De Kristne Friskoler, Deutscher Schul- und Sprachverein samt de to underskrivende foreninger har drøftet forslaget og samlet står bag høringsvaret med de følgende kommentarer til lovforslaget:

Foreningerne har anført, at ændringerne i § 7, stk. 1, 3. pkt. må opfattes som generelle forpligtende opgaver for Ombudsmandens børnekontor, der skal påse implementering af børns rettigheder i lovgivning og regeldannelse i øvrigt, såvel som forestå behandling af individuelle klagesager. Foreningerne har videre anført, at behandling af individuelle klager på frie skoler er en markant inddragelse af et nyt institutionsområde, og at inddragelsen også skal ses i lyset af, at børnekontoret af egen drift får hjemmel til at gennemføre driftsundersøgelser ved inspektion.

Foreningerne har anført, at det af bemærkningerne i afsnit 3.1 bl.a. fremgår: ”Ved den nærmere afgrænsning af Ombudsmandens kompetence over for private vil det være naturligt at tage udgangspunkt i, at i hvert fald institutioner, som – eventuelt sammen med andre funktioner – har særligt til opgave at tage sig af børn, bør være direkte omfattet af Ombudsmandens kontrolbeføjelser. Som eksempler kan nævnes private skoler, private dagtilbud til børn og unge, private bo- og opholdssteder, private kost- og efterskoler samt private hospitaler og sundhedsklinikker, i det omfang de varetager behandling af børn”. Foreningerne har herom anført, at det er foreningernes opfattelse, at det kun kan bero på en misforståelse eller manglende kendskab til forholdene, når private skoler sidestilles med private bo- og opholdssteder samt private hospitaler. Ifølge foreningerne er hovedparten af friskolerne oprettet og drevet af forældrekræfter som små og lokale institutioner, og i det lys forekommer det efter foreningernes opfattelse overraskende og betænkeligt, at disse små institutioner skal forholde sig til yderligere en tilsynsinstitution. Foreningerne har i den forbindelse anført, at man kunne have forventet, at en så markant ændring ikke bliver gennemført uden en forudgående behandling, hvor repræsentanter for skolerne og de eksisterende tilsynsinstitutioner kunne få afklaret, hvad den aktive inddragelse af ombudsmandsinstitutionen får af praktisk betydning. Foreningerne finder det tvivlsomt, om en udvidelse af Ombudsmandens kompetence til at omfatte skolernes virksomhed i deres helhed, inklusive den pædagogiske indsats og skolens personalemæssige og økono-

miske dispositioner i tilknytning til børnenes forhold, vil sikre et bedre tilsyn med eleverne.

Foreningen har i den forbindelse anført, at inddragelsen af den store gruppe af frie skoler under § 7, stk. 1, alene begrundes med en regeringsbeslutning om at følge anbefalingerne fra FN's Børnekomité om børns rettigheder og vilkår. Foreningerne har anført, at de ikke har grund til at erklære sig uenige i denne overordnede beslutning, og at foreningerne overordnet kan tilslutte sig denne hensigt (herunder de reelle og fornuftige hensigter), men det forekommer ifølge foreningerne hverken logisk eller begrundet, at denne beslutning skal udvide antallet af tilsynsinstanser, som skolerne skal forholde sig til.

Foreningerne har endvidere anført, at de finder det kritisabelt, at Ombudsmanden skal have indseende med såvel skolernes pædagogiske indsats som med skolens personalemæssige og økonomiske dispositioner i det omfang, som disse kan siges at have tilknytning til børnenes forhold. Foreningerne finder det umiddelbart svært at indkredse områder i skolehverdagen, hvor Ombudsmanden ikke vil kunne gennemtvinge en praksisændring i strid med de knæsatte principper, som forældrene på skolerne har besluttet, og rækkevidden af dette forekommer ifølge foreningerne betænkelig og uoverskuelig.

Ifølge foreningerne afsvækkes foreningernes bekymring ikke af den vage forudsætning om, at børnekontoret i relevant omfang vil ansætte medarbejdere, som ikke har juridisk baggrund. Foreningerne forudser i den forbindelse særdeles ufrugtbare modsætninger og kompetencestridigheder og er overbeviste om, at der ikke herved etableres et mere effektivt tilsyn i forhold til børnenes legitime interesser.

Foreningerne har ligeledes anført, at ombudsmandsinstitutionen er højt respekteret i Danmark, men dersom Ombudsmanden skal til at behandle klagesager på denne lange række af primært forældre- og medlemsstyrede skoler, forudser foreningen, at sager, der i dag oftest finder en løsning i det lokale skoledemokrati, kan blive udsat for en langvarig sagsbehandling, som vil lægge uhensigtsmæssigt beslag på de små institutioners ressourcer. Foreningerne har endvidere anført, at der undtagelsesvis forekommer situationer, som sædvanligvis skal finde en afklaring via tilsynsmyndigheden (Ministeriet for Børn og Undervisning), Arbejdstilsynet, politiet eller domstolene, og at foreningerne måske ville kunne se en fordel ved, at Ombudsmanden nu vil kunne tage disse sager op, hvis tilsynsinstanserne på forhånd havde søgt at afdekke og koordinere indsatsen. Foreningerne har herom anført, at beskrivelsen af børnekontoret i lovforslaget peger i retning af ganske uklare tilsynsforhold med risiko for parallel sagsbehandling i flere instanser.

Foreningerne finder det således højst utilfredsstillende, at der fremsættes et lovforslag, som har så vidtrækkende og uoverskuelige konsekvenser. Hensig-

ten kan ifølge foreningerne være prisværdig, men i realiteten vil dette næppe efter foreningernes opfattelse føre til, at børnene stilles bedre, hvorimod forældrene og deres skoler i en almindelig sammenhæng vil blive udsat for et uoverskueligt tilsynskompleks, som kan slå mere i stykker, end det vil udbedre.

Skoleforeningerne har derfor udtrykt deres største bekymring over lovforslaget, hvis konsekvenser for de frie skoler kan blive – om end utilsigtet fra statens side – et anslag imod forældrenes ret til gennem den frie skoles virksomhed at varetage deres børns undervisning på en sådan måde, at den kan stå mål med den offentlige folkeskoles.

Dansk Jurist- og Økonomforbund DJØF har anført, at Folketinget, som selv varetager valget af ombudsmand, efter foreningens opfattelse som udgangspunkt selvfølgelig også må fastlægge sine procedurer herfor, og at dette også gælder tilkendegivelser om begrænsninger i et kommende folketings adgang til at genvælge en ombudsmand, der har haft en længere embedsperiode.

Dansk Jurist- og Økonomforbund DJØF har også anført, at foreningen dog ønsker at påpege et forhold, som ikke fremstår fuldt afklaret i lovteksten eller bemærkningerne; spørgsmålet om opslag af opgaven som ombudsmand og en derefter følgende ansættelsesprocedure. Foreningen har herom anført, at fremgangsmåden med et åbent opslag vil være en parallel til den procedure, der er fastlagt for Rigsrevisor, der udnævnes efter et opslag, dog ikke ved forlængelse af embedsperioden.

Dansk Socialrådgiverforening, HK/Kommunal og Socialpædagogerne har indledningsvis anført, at foreningerne i deres hørings svar udelukkende forholder sig til oprettelsen af et børnekontor hos Folketingets Ombudsmand.

Foreningerne har anført, at det fremgår af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, at "Børnekontoret hos Folketingets Ombudsmand skal være med til at sikre og overvåge implementeringen af børns rettigheder efter FN's børnekonvention, herunder rettigheder, der er fastsat i dansk lovgivning m.v. med henblik på opfyldelse af Danmarks forpligtelser efter konventionen. Dette skal ske ved behandling af individuelle klager vedrørende børns forhold, ved at gennemføre egne drift-undersøgelser, ved at foretage inspektioner af institutioner, hvor børn opholder sig, og ved en pligt til at gøre Folketing og regering, og eventuelt kommunalbestyrelser og regionsråd, opmærksom på eventuelle problemer i forbindelse med lovgivningens forenelighed med internationale forpligtelser til at sikre børns rettigheder". Foreningerne har herom anført, at de er enige i beskrivelsen af børnekontorets opgaver.

Foreningerne har anført, at udover etablering af børnekontoret hos Folketingets Ombudsmand bliver Børnerådets fortalervirksomhed styrket, og det

samme gælder BørneTelefonen hos Børns Vilkår, hvor alle børn og unge kan få anonym rådgivning. Det indebærer imidlertid, at der er tre instanser involveret i arbejdet., og derfor vil foreningerne understrege, at det er helt centralt, at der sker en koordinering og et samarbejde om indsatsen. Foreningerne har i den forbindelse anført, at det af bemærkningerne til L 142 om Børnerådets fortalervirksomhed fremgår, at Folketingets Ombudsmand tager initiativ til, at de relevante instanser aftaler en model for, hvordan samarbejdet kan organiseres. Dette bør efter foreningernes opfattelse også fremgå af bemærkningerne til dette lovforslag.

Foreningerne har også anført, at de ligger vægt på, at det bliver meget synligt – også for børnene og de unge – at der eksisterer et børnekontor hos Ombudsmanden, og hvilke muligheder, der er for kontakt m.v. til kontoret. Der skal efter foreningerne opfattelse være en generel viden om det, og henvendelser skal kunne foregå på en let tilgængelig måde. Foreningerne er i den forbindelse opmærksomme på, at der oprettes en hjemmeside for børn hos Børnerådet, der skal fortælle om muligheder, men der bør ifølge foreningerne også overvejes andre initiativer.

Foreningerne har endvidere anført, at det fremgår af bemærkningerne, at Ombudsmandens afvisningspraksis på børneområdet gøres mere fleksibel, og at det bl.a. indebærer, at Ombudsmanden også behandler sager på børneområdet, selvom en tilsynsmyndighed eventuelt ville kunne behandle den pågældende sag, og at Ombudsmanden desuden i færre sager sender sagen til ny besvarelse hos den myndighed, der klages over.

Foreningerne har ligeledes anført, at en ændret bestemmelse betyder, at Ombudsmandens kompetence også omfatter børns forhold på private institutioner m.v., som varetager opgaver umiddelbart i forhold til børn, men at Ombudsmanden derimod fortsat ikke har kompetence i forhold til enkeltpersoner, herunder familier, der har børn i pleje og heller ikke almindelige børnefamilier. Foreningerne går ud fra, at det ikke forhindrer, at et barn eller en ung i familiepleje kan henvende sig til Folketingets Ombudsmand.

Foreningerne har i øvrigt bemærket, at de er enige i de pågældende ændringer.

Foreningerne har afslutningsvis bemærket, at det fremgår af bemærkningerne til L 142 om Børnerådets fortalervirksomhed, at Social- og Integrationsministeriet vil følge op på den samlede styrkelse på området medio 2014. Det bør efter foreningernes opfattelse også fremgå af bemærkningerne til dette lovforslag.

Dansk Sygeplejeråd har anført, at rådet er positivt over for oprettelse af et børnekontor hos Folketingets Ombudsmand, som kan være med til i højere

grad at sikre børns rettigheder, herunder FN's konvention om barnets rettigheder.

Danske Handicaporganisationer har anført, at organisationen finder det overordentligt positivt, at Ombudsmanden får bedre og stærkere muligheder for at forholde sig til spørgsmål vedrørende børn, og at der er tale om en tiltrængt styrkelse af børns retssikkerhed.

Med hensyn til lovforslagets konkrete udformning har Danske Handicaporganisationer dog nogle forslag, der ifølge organisationen vil sikre sammenhæng mellem forskellige konventionsdækkede områder og en mere helhedsorienteret afgrænsning af Ombudsmandens virkefelt. Danske Handicaporganisationers forslag følger nedenfor:

Konventioner og Ombudsmanden

Danske Handicaporganisationer har anført, at organisationen finder det overordentligt positivt, at der er et så tydeligt et ønske om at leve op til menneskeretlige forpligtelser i forhold til børn og unge, men at organisationen dog finder det uensigtsmæssigt, at der med lovforslaget gennemføres en uens behandling af de forskellige konventioner, og dermed de områder, de dækker. Danske Handicaporganisationer foreslår derfor, at konventioner på andre områder, som Ombudsmanden har overvågningsforpligtelser over for, også nævnes i den lovgivning, der regulerer Ombudsmandens virksomhed, herunder f.eks. handicapkonventionen. Organisationens anførelse har anført, at en uens behandling af de forskellige konventioner giver indtryk af, at der er nogle konventioner, det er væsentligere at overholde end andre, og at det selvsagt er i strid med hensigten med internationale konventioner og med intentionerne, når Folketinget tager beslutning om at ratificere et nyt menneskerettighedsinstrument.

Danske Handicaporganisationer anser ændringsforslaget for at være et led i implementeringen af børns ret til at blive hørt i sager om egne forhold, således som rettigheden fremgår af artikel 12 i konventionen om barnets rettigheder. Overvejelserne over, at der er behov for personale med børnefaglige kvalifikationer i en enhed, der skal behandle forhold for børn, er ifølge organisationen særdeles positive. Organisationens anførelse har anført, at børns vilkår og behov er lige så forskelligartede, som det gør sig gældende i den øvrige befolkning.

Danske Handicaporganisationer har videre anført, at artikel 2 i FN's konvention om barnets rettigheder fastslår, at der ikke må forekomme diskrimination, herunder at børn ikke må diskrimineres på grund af handicap. Organisationens anførelse har anført, at børn med handicap i henhold til handicapkonventionens artikel 7, stk. 3, har ret til handicap- og alderssvarende bistand for at virkeliggøre retten til at blive hørt. Det er ifølge organisationen et led i at

sikre mod diskrimination af børn med handicap, at der tages hånd om at skabe et børnekontor, der er tilgængeligt for børn med handicap, og at tilgængelighed i den forbindelse skal forstås som fysisk tilgængelighed, tilgængelighed til hjemmesider og anden information samt mulighed for at benytte hjælpemidler og anden handicapkompenserende støtte i forbindelse med kommunikation.

Gældende lovgivning

Danske Handicaporganisationer har anført, at der med lovforslaget tages et forsigtigt skridt i forhold til inkorporering af FN's konvention om barnets rettigheder, og at organisationen i den forbindelse mener, at den foreslåede § 12, stk. 2, (lovforslagets § 1, nr. 4) skal styrkes. Organisationerne har herom anført, at organisationen i dens arbejde i forhold til handicapkonventionen oplever, at § 12 ofte ikke har den tilstrækkelige styrke til at sikre en mere systematisk tilgang til overvågning og indberetninger omkring gældende lovgivning. Organisationerne har i forlængelse heraf anført, at den tilføjelse til ombudsmandslovens § 12, som lovforslaget indeholder, anvender næsten samme ordvalg, som den gældende § 12, stk. 1: "(...) bliver Ombudsmanden i særlige tilfælde opmærksom (...)". Organisationerne mener, at Ombudsmanden bør have en mere aktiv forpligtelse i forhold til at undersøge, om gældende lovgivning er i overensstemmelse med menneskerettighederne.

Indgå som høringspart

Danske Handicaporganisationer har anført, at det undrer organisationerne, at det i bemærkningerne til lovforslaget hedder, at opgaven med at afgive hørings svar i høj grad varetages af Børnerådet og af Institut for Menneskerettigheder. Organisationerne har herom anført, at den enhed, der skal tage sig af børnesagerne hos Ombudsmanden, vil opbygge en stor viden på alle de områder, der har betydning for børns forhold. Ifølge organisationerne har Institut for Menneskerettigheder en mere teoretisk tilgang til børns rettigheder, og Børnerådet kan ikke behandle konkrete sager, og har dermed ikke adgang til viden fra den kilde, som vil være Ombudsmandens hovedkilde. Organisationerne har derfor anført, at der er risiko for, at Ombudsmanden får afgørende viden om problematikker, som ikke kommer til at afspejle sig i fremtidig lovgivning, og at der på den måde er risiko for, at overtrædelser eller svag implementering af børns rettigheder reproduceres i fremtidig lovgivning. Organisationerne anbefaler derfor, at afgivelse af hørings svar bliver en del af Ombudsmandens opgaver på børneområdet.

Kommunal børnepolitik

Danske Handicaporganisationer har anført, at det følger af servicelovens § 19, stk. 2, at kommunerne skal udarbejde og offentliggøre en sammenhængende børnepolitik, hvilket efter organisationernes mening er positivt. Organisationerne har derfor anført, at der i lovforslaget er uudnyttede muligheder for at sikre den bedst mulige anvendelse af viden, og at Ombudsmandens børne-

kontor vil have megen værdifuld viden til at sikre, at de kommunale børnepolitikker medvirker til, at børns rettigheder overholdes. Organisationen anbefaler derfor, at der indføres en passus om, hvordan Ombudsmandens viden kan komme i spil i forhold til børnepolitikkerne.

Direkte tilsyn med private aktører

Danske Handicaporganisationer har anført, at lovforslaget undtager private aktører, herunder praktiserende læger, fra Ombudsmandens direkte tilsynsforpligtelse. Organisationen finder imidlertid, at Ombudsmanden bør have en direkte tilsynsforpligtelse. Organisationen har den forbindelse anført, at Ombudsmanden er den uvildige instans, hvorimod kommunerne, der foretager tilsyn, ofte selv er part i forhold til de borgere, der gør brug af tilbuddene. Organisationen finder, at det er helt afgørende, at der er et uvildigt og rettighedsbaseret tilsyn, og at det vil bidrage til mulighederne for at skabe bedre viden, og dermed et generelt kvalitetsløft, hvis Ombudsmanden har viden om alle former for tilbud, uanset om de er offentlige eller private. Organisationen har i den forbindelse anført, at Ombudsmanden kun kan bidrage helhedsorienteret til forbedringer på baggrund af viden "hele vejen rundt".

Danske Handicaporganisationer peger på et par eksempler, der understreger organisationens synspunkter: Ifølge organisationen anvender mange kommuner private aktører, for eksempel i forhold til anbringelse af børn uden for hjemmet, og også børn med handicap er i døgntilbud i henhold til regelgrundlaget for anbringelser. Igennem den seneste tid har der ifølge organisationen været nogle overordentligt alvorlige svigt i forhold til børn og unge anbragt uden for hjemmet, og karakteren af overgrebene hos de private udbydere peger netop på, at det kommunale tilsyn er utilstrækkeligt. Der er derfor efter organisationens mening entydigt behov for en styrkelse af en rettighedsbaseret tilgang i tilsynet.

Det er Danske Handicaporganisationers opfattelse, at praktiserende læger og specialister, herunder pædiatere, i mange tilfælde bør være de første til at opdage svigt i forhold til børn med handicap. Organisationen har i den forbindelse anført, at hvis ikke disse fagpersoner har den fornødne opmærksomhed i forhold til handicap, så sker det, at tidspunktet, hvor handicappet konstateres, udskydes. Dermed opfyldes rettighederne for børn med handicap efter organisationens opfattelse ikke. Organisationen har herom anført, at der i sådanne tilfælde ikke vil være tale om, at børn kan "nyde den højst opnåelige sundhedstilstand", som det hedder i artikel 24 i FN's konvention om barnets rettigheder. Af disse årsager mener organisationen, at der også her bør være tilsyn med praktiserende læger og specialister.

Danske Regioner har anført, at regionerne driver en række institutioner på børneområdet, bl.a. tilbud til kriminelle og handicappede børn. Danske Regioner har også anført, at foreningen finder det positivt, at der oprettes et børne-

kontor, at kompetencen udvides til også at omfatte forhold på private institutioner for børn, og at det sikres, at love og administrative forskrifter er i overensstemmelse med internationale forpligtelser til sikring af børns rettigheder.

Efterskoleforeningen har i foreningens svar anmodet om, at der sker en præcisering af, hvilke opgaver og kompetencer Ombudsmanden tillægges efter den foreslåede bestemmelse i § 7, stk. 1, 3. pkt., i relation til børns forhold på private institutioner.

Efterskoleforeningen har anført, at som en skoleform, der har til formål at danne og uddanne livsduelige samfundsborgere gennem livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse er efterskolernes 14-17-årige elevers vilkår og rettigheder helt centrale. Foreningen har også anført, at eleverne og deres forældre selv vælger efterskolen, og at efterskolen udover sine undervisningsmæssige forpligtelser desuden har pligt til at sørge for betryggende forhold og tilsyn med eleverne i alle døgnets timer, samt at Børne- og Undervisningsministeriet fører tilsyn med skolernes virksomhed.

Efterskoleforeningen har ligeledes anført, at ca. 2-3 pct. af eleverne på efterskolerne er henvist eller anbragt af de kommunale myndigheder under henvisning til servicelovens bestemmelser, og at disse elever som sådan i relation til deres opholdsvilkår er omfattet af kommunalt tilsyn. Efterskoleforeningen har i den forbindelse anført, at foreningen har vanskeligt ved at se, at en udvidelse af Ombudsmandens kompetence til at omfatte skolernes virksomhed i deres helhed – inklusive den pædagogiske indsats og skolens personalemæssige og økonomiske dispositioner i tilknytning til børnenes forhold – sikrer et bedre tilsyn med eleverne.

Efterskoleforeningen har endvidere anført, at det i lovforslagets bemærkninger anføres, at Ombudsmandens virksomhed som hovedregel kun omfatter "offentlig forvaltning", hvilket efterskoler som private, selvejende institutioner ikke er, men at Ombudsmanden dog også har kompetence for så vidt angår frihedsberøvedes forhold. Efterskoleforeningen har herom anført, at der ikke er hjemmel til at bruge efterskoler i forhold til frihedsberøvede eller som surrogatfængsel, og at efterskoler tilsvarende ikke har adgang til at benytte foranstaltninger omfattet af magtanvendelsesbestemmelserne i forhold til elever med voldsom adfærd, som er til fare for sig selv eller andre.

Efterskoleforeninger har ligeledes anført, at det i lovforslagets bemærkninger anføres i forhold til bl.a. efterskoler, at de bør være direkte omfattet af Ombudsmandens kontrolbeføjelser i "det omfang de varetager behandling af børn". Efterskoleforeningen har herom anført, at foreningen opfatter denne formulering som meget central, og derfor gerne meget klart vil understrege, at der ikke på efterskoler "varetages behandling af børn", og at der hverken er personalemæssige ressourcer eller kvalifikationer til at forestå behandlingsfor-

løb, og efterskolernes formål alene, som overfor anført, er at danne og uddanne eleverne.

Som følge af Efterskoleforeningens ovenstående bemærkning er lovforslaget ændret, således at det er klart, at ordene "varetager behandling af børn" udelukkende henviser til private hospitaler og sundhedsklinikker.

Efterskoleforeningen har afslutningsvis anført, at efterskolerne er omfattet af den private underretningspligt, jf. bekendtgørelse nr. 1466, og at der ligeledes i relation til efterskolernes undervisningspligtige elever skal indhentes børneattest (dvs. 40 pct. af eleverne), mens der ikke for efterskolernes 10. klasse-elever (dvs. 60 pct. af eleverne) skal indhentes børneattest. Efterskoleforeningen har herom anført, at disse pligter imidlertid ikke er afledt af, at efterskolerne har med "behandling af børn og unge" at gøre, og at efterskolerne som nævnt er omfattet af andre tilsynssystemer.

BUPL - Forbundet af Pædagoger og Klubfolk har anført, at BUPL har været af den opfattelse, at den bedste løsning til at sikre børns rettigheder og sikre at børnekonventionen blev efterlevet i fuldt omfang, var, i lighed med en ordning der er indført og udviklet i andre lande, oprettelse af en egentlig, selvstændig børneombudsmandsinstitution.

BUPL har anført, at forbundet ser det foreliggende lovforslag som et væsentligt skridt i den rigtige retning, og som helhed imødeser forbundet oprettelsen af et børnekontor hos Folketingets Ombudsmand med tilfredshed.

BUPL har imidlertid anført, at det er forbundets opfattelse, at der er enkelte uklarheder og vanskelige afgrænsninger i forhold til den kompetence, som tillægges børnekontoret.

BUPL har anført, at forbundet forstår, at en del af kontorets opgaver og kompetencer vil blive fastlagt ved den kommende praksis, og at forbundet endvidere finder det vigtigt, at det fremhæves, at kontoret tilknyttes fagfolk med pædagogisk og psykologisk uddannelse og kompetence.

BUPL har anført, at det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget i afsnit 3.4.1, at hensigten er, at klager i "børnesager" i videre udstrækning end efter gældende praksis og på et tidligere tidspunkt vil kunne behandles af Folketingets Ombudsmand. BUPL har anført, at forbundet kan bifalde dette, men at der synes at være et lovteknisk problem i forhold til ombudsmandslovens § 14. Efter forbundets opfattelse burde § 14 ret beset justeres i forhold til en lempeligere praksis ved behandling af klagesager. BUPL har i øvrigt noteret sig, at ved formuleringen "børnesager", er der, naturligt nok, tænkt på klagesager, der vedrører børns forhold, og ikke mere snævert klager, der indgives af børn eller unge.

BUPL har endvidere anført, at Ombudsmandens virksomhed i den foreslåede § 7 udvides til at omfatte private institutioner, som varetager opgaver umiddelbart i forhold til børn, og at det fremgår af bemærkningerne, at dette omfatter private dagtilbud til børn og unge, private bo- og opholdssteder m.v. Når der senere i bemærkningerne tales om "familier, der har børn i dag- eller døgnplejen m.v.", bør det efter BUPL's opfattelse fremhæves, at privat dagpleje (som er omfattet af dagtilbudsloven, og dermed et dagtilbud) vil høre under Ombudsmandens kompetence. Forbundet har i den forbindelse anført, at det måske kan være en fordel, at det anføres i bemærkningerne, hvilke lovgrundlag de "private" institutioner er omfattet af (eksempelvis dagtilbudsloven, serviceloven) i forhold til, om de vil falde inden for eller uden for Ombudsmandens kompetence.

BUPL har i den forbindelse anført, at en tydeligere skelnen mellem disse typer af institutioner eller plejefamilier, vil gøre det klarere for børn og familier, i hvilket omfang en klage kan rettes til Folketingets Ombudsmand. Terminologien "privat dagpleje", "privat familiepleje" og "døgnpleje" giver efter forbundets mening ikke i sig selv nogen klar skelnen.

BUPL har hvad angår reglerne om børneattester anført, at det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at disse kan udgøre et supplement til afgrænsning, og at det således er et af flere momenter, som vil være med til at bestemme den praksis for afgrænsningen, der vil blive dannet. Dette giver ifølge BUPL, i det mindste i en periode, en vis usikkerhed, og specielt i forhold til bemærkningernes eksemplificering af idrætsforeninger og idrætsklubber er det uklart, hvornår en "børnesag" vil henhøre under Ombudsmandens kompetence. Dette bør efter forbundets opfattelse klargøres.

På baggrund af BUPL's ovenstående forslag er lovforslaget ændret, således at der altid tales om "idrætsforeninger" og ikke "idrætsklubber".

BUPL har også anført, at der i bemærkningernes afsnit 3.4.3 og ligeledes under de indledende bemærkninger, tales om "særligt børnesagkyndigt personale". Forbundet har herom anført, at forbundet gerne ser, at dette specificeres, således at personer med pædagogisk uddannelse, erfaringer, supplerende uddannelser og ligeledes tilsvarende psykologiske kompetencer bliver nævnt.

BUPL har endvidere foreslået, at omtalen af "trænere, lærere, børnepasnere..." rettes til "trænere, lærere, pædagoger og andre personer...".

Lovforslaget er ændret i overensstemmelse med BUPL's ovenstående forslag.

BUPL har afslutningsvis anført, at forbundet som sagt påskønner, at der med dette initiativ sker en forbedring af børns retstilling i Danmark og en bedre efterlevelse af konventionen om barnets rettigheder. Da Ombudsmandens virksomhed tager udgangspunkt i den offentlige forvaltning, finder BUPL dog, at der fortsat er et udestående i forhold til fuld opfyldelse af konventionen. BUPL så derfor ifølge deres hørings svar gerne, at der i forbindelse med lovforslaget forelå en skematisk opstilling af konventionens elementer, sammenholdt med, hvorledes disse bliver opfyldt i Danmark.

FBU ForældreLANDSforeningen har anført, at FBU som medlemsorganisation i Børnesagens Fællesråd har været med til stærkt at anbefale oprettelse af et egentligt børneombud i Danmark, et forslag, som der ikke er politisk ønske om på nuværende tidspunkt.

FBU har anført, at foreningen imidlertid alligevel kan anbefale og bakke op om forslag, som på anden måde kan være med til at sikre børns forhold og rettigheder i Danmark, selv om det indebærer en tredelt indsats, med følgende komponenter:

- 1) oprettelse af et børnekontor hos Folketingets Ombudsmand, som skal overvåge implementeringen af børns rettigheder, samt have kompetence til at behandle individuelle sager
- 2) styrkelse af Børnerådets fortalervirksomhed, funktionen som officielt talerør for alle børn, samt
- 3) styrkelse af Børns Vilkår's BørneTelefon.

FBU har også anført, at det ikke bliver nemt for børn og unge og deres rådgivere at finde rundt i mulighederne, og at man ikke med det tredelte forslag opnår "at sikre, at børn, som supplement til kommunalbestyrelsens rådgivningsforpligtelse, kan få adgang til åben og anonym rådgivning via én indgang."

FBU har samtidig peget på, at de opgaver, som er tillagt Børns Vilkår's Børne-telefon, stiller høje krav til frivillige rådgiveres faglige kompetencer, således at de kan rådgive på det vældigt store og komplekse område, som børns forhold generelt er og om de særlige love og regler, som findes vedrørende børn og unge med særlige behov for støtte, forældreansvarslovgivningen m.v.

FBU har endvidere anført, at lovforslaget forudsætter nært samarbejde mellem parterne – et forhold, som er særlig vigtigt i forhold til Børnerådets fortalervirksomhed og i forhold til Ombudsmandens børnekontor.

FBU har ligeledes anført, at det er organisationens erfaring, at det er nødvendigt at have kontakt med den gruppe, man er fortalende for, for at kunne have fingeren på pulsen og varetage sin fortalervirksomhed. FBU har i den forbindelse anført, at direkte kontakt med denne gruppe samtidig er væsentligt for at kunne varetage overvågning af implementeringen af børns rettigheder. I begge situationer vil både egen faglighed og muligheder og brugernes erfaringer og oplevelser efter organisationens opfattelse give væsentlige input i forbindelse med varetagelsen af fortalervirksomheden.

FBU har endelig anført, at organisationen derfor fortsat finder, at et egentligt og selvstændigt børneombud i langt højere grad vil kunne varetage børns og unges rettigheder.

FOA - Fag og Arbejde har anført, at organisationen bifalder at der oprettes et børnekontor under ombudsmandsinstitutionen, der skal overvåge og sikre, at implementeringen af børns rettigheder sker i fuldt omfang og i overensstemmelse med FN's børnekonvention. FOA – Fag og Arbejde har herudover anført, at organisationen er enig i, at der indsættes en nærmere bestemmelse i loven, der sikrer, at Ombudsmanden kan føre direkte kontrol med private personer og virksomheder, der har ansvar for børns rettigheder.

Institut for Menneskerettigheder har anført, at instituttet støtter lovforslaget, og har bemærket følgende:

Instituttet har anført, at oprettelsen af et børnekontor hos Folketingets Ombudsmand blandt andet har til formål at gennemføre en anbefaling fra FN's Børnekomité's konkluderende bemærkninger (concluding observations) til Danmark af 7. april 2011.

Instituttet har endvidere anført, at Danmark under FN's Menneskerettighedsråds Universelle Periodiske Bedømmelse (UPR) af Danmark i maj 2011 desuden blev anbefalet at etablere et børneombud.

Institut for Menneskerettigheder har i den forbindelse henvist til FN's Børnekomité's generelle bemærkning nr. 2, som anbefaler, at medlemsstaterne opretter en ombudsinstitution eller national menneskerettighedsinstitution med mandat til at overvåge, fremme og beskytte børns rettigheder

Institut for Menneskerettigheder har anført, at Børnekomitéen desuden anbefaler, at en institution som Folketingets Ombudsmand gøres geografisk og fysisk tilgængelig for alle børn, at der oprettes en række forskellige muligheder, hvormed børn kan komme i kontakt med institutionen, og at der bør tages særlige proaktive foranstaltninger for at etablere synlighed og nå ud til de mest sårbare grupper af børn, såsom anbragte børn, etniske minoritetsbørn og børn med handicap.

Institut for Menneskerettigheder har endvidere anført, at efterlevelsen af anbefalingerne fra FN's Børnekomité er fordelt mellem Folketingets Ombudsmand, Børnerådet og Børns Vilkår's BørneTelefon. Ifølge instituttet er det en forudsætning for den effektive beskyttelse af børns rettigheder i Danmark, at der etableres et velfungerende samarbejde og koordination af indsatsen mellem de tre institutioner, og at organisationernes samlede indsats med at beskytte børns rettigheder desuden bør evalueres efter en årrække. En evaluering kan efter instituttets opfattelse passende foretages inden indgivelsen af Danmarks næste rapportering til FN's Børnekomité i 2016, således at Børnekomitéen har mulighed for at evaluere den nye ordning.

Institut for Menneskerettigheder har på den baggrund anbefalet – med henblik på at fremme det enkelte barns menneskerettigheder - at der inden for nogle år foretages en evaluering af Folketingets Ombudsmands arbejde med at sikre beskyttelsen af børns rettigheder i Danmark.

Kommunernes Landsforening har indledningsvis anført, at landsforeningen tager forbehold for de økonomiske konsekvenser i henhold til DUT-princippet.

KL har anført, at der ikke har været muligt at få foreningens høringssvar politisk behandlet inden fristen, og at foreningen derfor har fremsendt et foreløbigt høringssvar, og at foreningen vil fremsende eventuelle supplerende bemærkninger, når sagen har været behandlet politisk.

KL har følgende bemærkninger til lovforslaget:

Ombudsmandens virksomhed omhandlende børn og unge styrkes

KL har anført, at KL finder det overordnet positivt, at regeringen ønsker at styrke børns rettigheder og vilkår, herunder at præcisere Ombudsmandens muligheder for at tage sager på børneområdet op af egen drift.

KL har anført, at den finder det positivt, at det præciseres, at Ombudsmandens virksomhed omfatter alle børn, uanset om de befinder sig i den private eller den offentlige sfære, herunder private institutioner m.v.

KL har anført, at der er vigtigt for KL, at det af bestemmelserne tydeligt fremgår, hvilke områder og funktioner som Ombudsmandens børnekontor konkret skal varetage for at der eksempelvis ikke skabes en parallelinstitution til de klageinstanser og tilsynsmyndigheder, der allerede findes.

Ombudsmandens beføjelser

KL har anført, at KL er betænkelig ved lovforslagets § 12, stk. 2, hvori det angives, at Ombudsmanden skal overvåge, om gældende love eller admini-

strative bestemmelser er forenelige med bl.a. FN's konvention om barnets rettigheder.

KL har herom anført, at kommunerne i dag agerer efter dansk lovgivning og bestemmelserne heri, og at kommunerne herfra udarbejder et kommunalt serviceniveau og retningslinjer for arbejdet med børn og unge, som bestemmes i den enkelte kommunalbestyrelse. Det fremstår ifølge KL uklart, hvad der menes med formuleringen: "Men hensyn til mangler ved bestemmelser, som er fastsat af en kommune eller en region, skal Ombudsmanden give meddelelse til vedkommende kommunalbestyrelsen eller regionsråd." KL har anført, at KL ønsker, at det bør fremgå tydeligere, hvad der menes med mangler ved bestemmelser.

KL har endvidere anført, at det i bemærkningerne til lovforslaget angives, at Ombudsmandens overvågning kan ske ved direkte kontrol, eksempelvis ved at foretage inspektioner af offentlige og private institutioner for børn og unge. Efter KL's opfattelse giver lovgivningen i dag Ankestyrelsen egendriftsbeføjelser til ved henvendelser at foretage undersøgelse af offentlige og private institutioner. KL finder det uklart, hvori forskellen på Ankestyrelsens og Ombudsmandens ændrede beføjelser ligger. KL har hertil anført, at Børnerådet arbejder for at sikre, at stat, regioner, kommuner og private lever op til FN's børnekonvention, og at der endvidere er Institut for Menneskerettigheder, som bl.a. har fokus på børns rettigheder i forhold til FN's børnekonvention. Der er ifølge KL uklart, hvilken arbejdsdeling der skal være mellem de forskellige instanser.

Kontrol og tilsyn

KL har anført, at det af bemærkningerne fremgår, at Ombudsmanden får beføjelser til at føre direkte kontrol med tilsynsmyndigheder for at kunne opfylde FN's anbefalinger. KL har hertil anført, at staten allerede i dag fører et omfattende tilsyn med kommunernes indsats over for udsatte børn og unge. KL har i den forbindelse anført, at der er tilsynsmyndigheder i statsforvaltningerne, og at der er ankeinstanser, som borgerne kan klage til i forhold til konkrete afgørelser – både de sociale nævn og Ankestyrelsen og i sidste ende domstolene.

KL har anført, at foreningen således finder, at Ombudsmanden får en rolle som dobbeltkontrollør ved at skulle føre kontrol med kommunernes godkendelses- og tilsynsforpligtelse, der i forvejen kontrolleres af andre myndigheder.

KL har endvidere anført, at der ikke fremgår tydelig, hvorvidt der i Ombudsmandens direkte kontrolfunktion skal foretages børnesamtaler. KL har herom anført, at KL i så fald finder det vigtigt at pointere, at der allerede i dag er mange professionelle, som børn kan tale med, særligt for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet på private opholdssteder og døgninstitutioner. Ifølge KL er denne gruppe børn i forvejen i kontakt med mange fagperso-

ner/voksne, som f.eks. de ansatte i institutionen, sagsbehandleren eller de fagpersoner, som fører det driftsorienterede tilsyn.

KL har afslutningsvis anført, at KL hilser det velkomment, at det tydeliggøres, hvordan Ombudsmanden kan behandle individuelle sager, hvor FN's konvention om barnets rettigheder ikke overholdes. KL har i forlængelse heraf anført, at KL er enig i, at Ombudsmanden har en særlig pligt til at gøre opmærksom på eventuelle problemer i forbindelse med lovgivningens forenelighed med Danmarks internationale forpligtelser til at sikre børns rettigheder.

Kulturministeriet har anført, at der i lovforslagets afsnit 3.1 findes en kort beskrivelse af lov om indhentelse af børneattest i forbindelse med ansættelse af personale m.v. (lov nr. 520 af 21. juni 2005), og at Kulturministeriet herom skal bemærke, at ministeriet finder det hensigtsmæssigt, at det kommer til at fremgå af lovforslaget, at der den 29. februar 2012 blev fremsat et lovforslag om ændring af børneattestloven, og at ændringsloven forventes at træde i kraft den 1. juni 2012.

På baggrund heraf er der i lovforslaget indsat et afsnit om det ovennævnte lovforslag.

Kulturministeriet har i øvrigt bemærket, at børneattestloven anvender formuleringen "direkte kontakt med børn under 15 år", der har til formål at målrette indhentelsen af børneattester. Kulturministeriet finder derfor endvidere, at det vil være hensigtsmæssigt, såfremt denne formulering anvendes i lovforslaget, når der redegøres for reglerne i børneattestloven (i modsætning til f.eks. "at tage vare på"). Kulturministeriet har i den forbindelse til orientering oplyst, at pligten til at indhente børneattester, som led i lovforslaget om ændring af børneattestloven, forventes udvidet til også at omfatte personer, der "færdes fast blandt børn under 15 år og derved har mulighed for at opnå direkte kontakt med disse børn".

Lovforslaget er ændret, således at formuleringen "direkte kontakt med børn under 15" benyttes i bemærkningerne.

Landsforeningen af Opholdssteder, Botilbud og Skolebehandlingstilbud har anført, at foreningen alene vil forholde sig til den del af lovforslaget, der vedrører oprettelsen af et børnekontor.

Landsforeningen har anført, at den helt overordnet mener, at det er positivt, at Danmark med lovforslaget ønsker at leve op til FN's børnekonvention. Det er dog foreningens opfattelse, at det ville have været mere hensigtsmæssigt, hvis det med lovændringen fulgte, at der blev udpeget en selvstændig børneombudsmand, frem for at den nuværende ombudsmandsinstitution udvides med et børnekontor.

Landsforeningens har anført, at det fremgår af lovforslaget at den måde, som Danmark har valgt at følge op på anbefalingerne fra FN's børnekomite på er, at der sker en opdeling på tre instanser (Børnerådet, Børns vilkår og børnekontor hos Ombudsmanden), og at foreningen mener, at denne opsplittning rummer en risiko for, at det samlede overblik over implementering, udvikling og tendenser ikke bliver så godt, som det kunne være, hvis det hele var samlet ét sted.

Landsforeningen mener ligeledes, at det kan være problematisk, at familiepleje ikke bliver omfattet af Ombudsmandens tilsynsbeføjelser, da nogle plejefamilier har så mange børn, at det efter foreningens opfattelse er at sidestille med anbringelsessteder (et eksempel herpå er Mernsagen). Foreningen mener, at det er bekymrende, at børn der bor disse steder ikke kan klage til Ombudsmanden, især set i lyset af, at det er vedtaget med Barnets Reform, at ved anbringelse af børn og unge skal muligheden for at anbringe i plejefamilie undersøges først, herunder professionelle kommunale plejefamilier. Dette vil efter foreningens opfattelse alt andet lige medføre øget brug af plejefamilier, herunder anbringelse af børn og unge i plejefamilier, som tidligere ville være blevet anbragt på opholdssteder eller døgninstitution. Landsforeningen har herom anført, at man må tage i betragtning, at de børn og unge, som anbringes i plejefamilier har flere og større problemstillinger, end det hidtil er set, hvilket blandt andet er begrundelsen for indførelsen af kommunale familieplejere i Barnets Reform. At disse børn og unge ikke kan klage til Ombudsmanden er dermed efter foreningens mening en forringelse af deres retsstilling set i forhold til børn og unge anbragt på opholdssted eller institution.

Landsforeningen har også anført, at det fremgår af lovforslaget, at Ombudsmanden har en særlig forpligtelse til at orientere offentligheden om børnekontoret, og at foreningen bifalder, at dette eksplicit fremgår, da det utvivlsomt vil øge synligheden, og også chancerne for at udsatte børn og unge vil benytte sig af kontoret.

Landsforeningen har endvidere anført, at foreningen fuldt kan tilslutte sig muligheden for, at Ombudsmanden kan pege på problemer i relation til anvendelsen af lovgivningen samt uoverensstemmelser med FN's Børnekonvention. Foreningen er derudover glad for, at klagemuligheden for børn og unge udvides, således at en sag ikke behøver at have været igennem klagesystemet, før at Ombudsmanden kan tage den til behandling. I den forbindelse vil foreningen gerne anbefale, at sagsbehandlingstiden holdes så kort som overhovedet mulig, da det er foreningens erfaring, at den nuværende sagsbehandlingstid for behandling af børn og unges klager kan være lang, hvilket er u hensigtsmæssigt for barnet eller den unge. I forbindelse med klager til Ombudsmanden ønsker foreningen endvidere, at der i lovgivningen tages stilling

til i hvilke tilfælde, der er opsættende virkning, når der klages til Ombudsmanden.

Landsforeningen har spurgt til, om aldersgrænserne for klager som angivet i lovgivningen også vil være gældende for klagemuligheden overfor Ombudsmanden, eller om alle børn uanset alder kan klage til Ombudsmanden uden at falde for en aldersgrænse.

Landsforeningen har anført, at det fremgår af lovforslaget, at Ombudsmanden kan tage sager op af egen drift, der vedrører tilsynsmyndighedens udøvelse af tilsynsbeføjelsen, og at foreningen forstår dette som om, at det omfatter, at Ombudsmanden kan tage sager op af egen drift, der vedrører det sags- og driftsrelaterede tilsyn på anbringelsesstederne, herunder f.eks. hvis kommunerne ikke udfører tilsynet godt nok i forhold til de anbragte børn og unge, herunder hvis kommunerne overskrider sine beføjelser. Foreningen er glad for, at dette også eksplicit fremgår af lovforslaget.

Landsforeningen har endelig anført, at Ombudsmanden med lovforslaget får kompetence til at indhente oplysninger hos private institutioner, samt mulighed for uden retskendelse at gennemføre besøg hos alle private, herunder private opholdssteder. Foreningen mener, at dette er en naturlig følge af implementeringen af børns rettigheder i henhold til FN's børnekonvention, og foreningen vil i kraft af sin status som interesseorganisation for de private opholdssteder sørge for, at medlemmerne orienteres om lovforslaget samt dens indhold og konsekvenser, når det er vedtaget.

Landsforeningen har i øvrigt henvist til høringssvaret fra Børnesagens Fællesråd.

Lilleskolerne har anført, at foreningen med interesse har læst lovforslaget, og at organisationen navnlig har hæftet sig ved forslaget om at oprette et børnekontor hos Folketingets Ombudsmand. Lilleskolerne har herom anført, at det er et spændende og meget relevant forslag, som Lilleskolerne hilser velkomment.

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse har anført, at ministeriet har noteret sig, at den nærmere afgrænsning af Ombudsmandens kompetence i forhold til overvågning af børns rettigheder vil tage udgangspunkt i, at institutioner, som – eventuelt sammen med andre funktioner – særligt har til opgave at tage sig af børn, vil være omfattet af Ombudsmandens kontrolbestemmelser, og at det desuden fremgår, at private hospitaler og sundhedsklinikker vil være omfattet i det omfang, de varetager behandling af børn.

Ministeriet har anført, at det af bemærkningerne til lovudkastet fremgår, at de praktiserende læger falder uden for Ombudsmandens kompetence i forhold til

det foreslåede børnekontors opgaver, og at ministeriet ikke har bemærkninger til den foreslåede afgrænsning. Ministeriet har dog i forhold til speciallægeklinikker eller andre klinikker drevet af sundhedspersoner, jf. sundhedslovens § 6, anført, at det eventuelt kan overvejes, om det kan præciseres, i hvilke situationer eksempelvis speciallægepraksis er omfattet. Ministeriet har i den forbindelse oplyst, at der er speciallægeklinikker, som beskæftiger sig med pædiatri eller børne- og ungdomspsykiatri, mens andre speciallægeklinikker både behandler børn og voksne inden for deres sygdomsområde, f.eks. ørenæse- hals- eller øjenområdet.

For en god orden skyld har ministeriet i øvrigt oplyst, at Sundhedsstyrelsen som led i den generelle specialeplanlægning i sundhedsvæsenet har udsendt specialevejledning af 15. juni 2011 for pædiatri og en specialevejledning af 12. oktober 2011 for psykiatri, som eventuelt kan anvendes i Ombudsmandens videre arbejde, og at disse vejledninger er offentliggjort på Sundhedsstyrelsens hjemmeside www.sst.dk.

Ministeriet har afslutningsvis bemærket, at det under afsnit 3.1. i lovforslagets almindelige bemærkninger er angivet, at "læger, som særligt har med børn at gøre, f.eks. børnelæger, er undergivet tilsyn fra Sundhedsnævnets Disciplinærnævn...". Ministeriet har hertil bemærket, at Disciplinærnævnet ikke har kompetence til at føre tilsyn, idet Disciplinærnævnet er et klageorgan. Ministeriet har anført, at det derfor vil være mest korrekt at skrive, at lægerne er undergivet tilsyn af Sundhedsstyrelsen, og at der kan klages over lægerne til Disciplinærnævnet.

Lovforslaget er ændret i overensstemmelse med ministeriets sidstnævnte bemærkning.

Red Barnet har anført, at forslaget skal ses i sammenhæng med andre tiltag, der samlet skal fremme og beskytte børns rettigheder i henhold til FN's konvention om barnets rettigheder, og at de to øvrige tiltag er Børnerådets fortalerefunktion samt etablering af "én indgang" for konkret rådgivning af børn og unge via Børns Vilkårs BørneTelefon. Red Barnet mener, at der med de samlede tiltag kan ske en markant forbedring af børns retsstilling og i forhold til at sikre børns rettigheder i Danmark, en forbedring som Red Barnet har kæmpet for i mange år. Organisationen hilser derfor et børneombud og styrket fortalervirksomhed velkommen.

Red Barnet har endvidere anført, at organisationen også ønsker at gentage organisationens bekymring vedrørende 3-delingen af den samlede børneombudsstruktur. Red Barnets har i den forbindelse henvist til organisationens kommentarer til den samlede løsning i høringssvar om Børnerådets fortalerrolle til Social- og Integrationsministeriet af 3. februar 2012.

Red Barnet har anført, at organisationen har følgende kommentarer til det konkrete lovforslag om oprettelsen af et børnekontor og en styrket klagefunktion for børn under folketinget ombudsmand:

Ombudsmandens rolle i forhold til at overvåge overensstemmelse mellem internationale forpligtelser og gældende lov og administration

Red Barnet ser den stærke forpligtelse overfor implementering af børnekonventionen og den direkte henvisning til konventionen i lovteksten som positiv og en styrkelse af konventionens status og børns rettigheder. Organisationens har dog følgende kommentarer:

Red barnet mener, at det også bør gøres eksplicit, at denne forpligtelse ligeledes omfatter overvågning af fortolkningspraksis ved internationale organer og domstole såsom Europarådets domstol, den kommende klageadgang til FN's Børnekomité, børnekomiteens generelle bemærkninger m.v. Det bør derfor efter organisationens opfattelse også være Ombudsmandens opgave at gøre rette instanser opmærksomme på eventuelle mangler i forhold til retsudviklingen og fortolkningen af konventionen.

Red Barnet har anført, at Ombudsmanden er forpligtet til at orientere relevante myndigheder - Folketinget og vedkommende minister, kommunalbestyrelse eller regionsråd - om eventuelle mangler i forhold til love og administration af bestemmelser i forhold internationale forpligtelser, herunder i forhold FN's konvention om barnets rettigheder. Red Barnet mener, at det også skal fremgå, at Ombudsmanden er forpligtet på at orientere Børnerådet, da Børnerådet jo har fortaleropgaven i forhold til implementeringen af konventionen.

Ombudsmandens opgaver i forhold til klagesager, aktindsigt, besøgsret, myndighedskontrol og generelle undersøgelser

Red barnet er enig i, at Ombudsmandens opgaver bør omfatte de beskrevne i lovforslagets bemærkninger, men har følgende tilføjelser:

Red Barnet har anført, at da Ombudsmanden kun kan behandle klager over forvaltningsmyndigheders afgørelser og behandling er det vigtigt, at der snarest gennemføres en grundig kortlægning af, hvor børn er afskåret for at have deres egen sag, og hvor børn ikke har klageadgang. Ifølge organisationen bør denne undersøgelse - hvis nødvendigt - føre til, at Ombudsmanden påpeger problemerne, og at Børnerådet får den nødvendige dokumentation til at fortsætte fortalervirksomheden. Organisationens har i forlængelse heraf anført, at det også kræver en politisk vilje til efterfølgende at ændre loven, hvor der er behov for det.

Red Barnet har også anført, at der i de almindelige bemærkninger til lovforslaget er en række overvejelser over Ombudsmandens kompetence i forhold til private. Red Barnet finder det positivt, at Ombudsmandens kompetencer ud-

vides, men organisationen finder dog, at netop overvejelserne over de private selskaber, institutioner og foreningers manglende direkte forpligtelse af FN's Børnekonvention i afsnit i 3.1 – afledt af, at børnekonventionen ikke er sat i kraft ved lov i dansk ret (inkorporeret) – illustrerer vigtigheden af, at inkorporering besluttet.

Red Barnet finder det problematisk, at Ombudsmanden ikke får adgang til plejefamilier, og organisationen mener derfor, at det bør overvejes, om den manglende kontrol f.eks. midlertidigt kan afhjælpes ved eventuelt at forpligte Ombudsmanden til at holde årlige møder med f.eks. repræsentanter for tilsynsmyndigheder og grupper af plejebørn, eller at det overvejes, om der er andre måder, hvorpå problemet kan afhjælpes.

Børnekontorets personale

Red Barnet finder det positivt, at der skal ansættes personale med børnespecialiserede kompetencer i Børnekontoret.

Børns adgang til Ombudsmanden

Red Barnet har anført, at BørneTelefonen bliver den egentlige indgang for børn til Ombudsmanden og klageadgang, og at der er tale om en indgang for (anonyme) henvendelser til en privat organisation. Da selve børneombuddet rettighedsvaretagelse kun bør bestrides af en offentlig uafhængig myndighed, mener organisationen, at børns retssikkerhed i forhold til varetagelsen af henvendelser bør sikres, og at eventuelle klager over modtagelsen af henvendelsen skal håndteres forsvarligt.

Som følge af organisationens bemærkninger (samt bemærkninger i organisationens tidligere høringssvar) anbefaler Red Barnet, at den danske børneombudsmodel evalueres efter 3 år, så en eventuel justering kan finde sted. Red barnet anbefaler også en bred høring om, hvad en sådan evaluering bør indeholde.

Red Barnet har afslutningsvis anført, at organisationen i mellemtiden hilser børneombuddet under Folketingets Ombudsmand og Børnerådets øgede fortalerfunktion velkommen og ser frem til den samlede konstruktions konkrete indsats for børns rettigheder i Danmark.

Social- og Integrationsministeriet har oplyst, at ministeriet ønsker at lovforslaget ændres således, at ombudsmandens kompetence også omfatter plejefamilier efter servicelovens § 66. Ministeriets forslag er indarbejdet i lovforslaget.